

Onderwerp: Evaluatie Pilot ondergrond Amsterdamsevaart
BBV nr.: 2016/467316

1. Inleiding

Met de druk van een toenemende verstedelijking, klimaatverandering, het energievraagstuk en de behoefte aan een goede ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving staat Haarlem voor een flinke opgave. De ondergrondse ruimte levert een belangrijk aandeel om deze opgave te kunnen realiseren. Om kennis en ervaring op te doen met integraal gebruik van de ondergrond heeft het college besloten een pilot uit te laten voeren (2015/144097).

In deze pilot ondergrond Amsterdamsevaart is door de gemeente gewerkt aan een volledige integratie van de ondergrond bij stedelijke gebiedsontwikkeling. In het project is de ondergrond benaderd vanuit zes verschillende thema's: bodemkwaliteit, energie, ondergronds bouwen, stedelijk (grond)water, ecologie, kabels en leidingen. Daarnaast zijn de archeologie en geologie als statische thema's in het planproces meegenomen.

Dit is een vernieuwende aanpak die volledig past binnen de sfeer van de Omgevingswet. Het ministerie van I&M heeft grote belangstelling voor de pilot en ondersteunde deze indirect via een zogeheten leeromgeving.

Uit de pilot kan worden afgeleid dat verbeteringen in databeheer, werkprocessen en organisatiestructuur bij kunnen dragen aan een betere integratie van de ondergrond in het ruimtelijk ordeningsproces. De resultaten van de pilot zijn beschreven in de rapportage *Pilot ondergrond Amsterdamsevaart. Integratie ondergrond* (zie bijlage).

Deze rapportage bestaat uit een hoofdrapport, een digitale kaartenatlas en een interactieve digitale kaart. In het hoofdrapport ligt de nadruk op het gevolgde proces en de opgedane ervaringen. Het project is uitgevoerd samen met interne en externe deskundigen die in hun werkveld een sterke ondergrondse component hebben. De externe deskundigen zijn de provincie Noord-Holland, het Hoogheemraadschap Rijnland, PWN en Alliander. Daarnaast zijn het Recreatieschap Noord-Holland, Gasunie en KPN regelmatig geraadpleegd.

2. Kernboodschap

De ondergrond vervult een belangrijke maar onderbelichte rol bij de maatschappelijke opgave en de gemeentelijke ambities op het gebied van energie, klimaatadaptatie en kwaliteit van de leefomgeving. Het integreren van de ondergrond in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen draagt bij aan een effectieve realisatie van die opgave en ambities. De integratie van de ondergrond in het ruimtelijk ordeningsproces is volledig in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

3. Consequenties

Om de potenties van de ondergrondse ruimte efficiënt en duurzaam te benutten wordt geadviseerd om het werkproces, het informatiebeheer en de organisatiestructuur volgens de onderstaande lijnen te optimaliseren.

Proces

Het proces van gebiedsontwikkeling kan worden geoptimaliseerd door van het begin af aan boven- en ondergrondspecialisten en externe betrokkenen met elkaar aan tafel te brengen. Om de ondergrond bij de gebiedsontwikkeling te betrekken wordt aanbevolen heldere onder- en bovengrondse gebiedsopgaven te formuleren op basis van de stedelijke ambities. Verder kan bij het opstellen van een gebiedsdekkende ruimtelijke verkenning de potentiële bijdrage van de ondergrond aan het Duurzaamheidsprogramma van Haarlem weer worden gegeven.

Informatiebeheer

Op het moment dat de ondergrond zichtbaar wordt gemaakt met een 3D-viewer kan aan de gesprekstafel snel inzicht worden gegeven in de ondergrondse situatie. Ook het gebruik van een centrale, volledige database van de ondergrondse eigenschappen en elementen zorgt voor optimalisatie van het integraal werken van boven- en ondergrondspecialisten.

Organisatie

De input van gedreven en deskundige vakspecialisten heeft grote meerwaarde. Een organisatie waarbinnen deze deskundigen de ruimte krijgen om onderling regelmatig kennis en visies uit te wisselen werkt inspirerend en kan de onderlinge afstemming verbeteren. Geadviseerd wordt om een organisatie te creëren waarin boven- en ondergrondse ruimtelijke ontwikkelingen altijd geïntegreerd worden benaderd. De verbinding kan worden geborgd door een ondergrondregisseur die verantwoordelijk wordt voor het aanreiken van de kansen en mogelijkheden die de ondergrond biedt.

5. Vervolg

De verzamelde informatie en de gesignaleerde kansen worden in 2017 in stadsdeel Oost gebruikt als onderdeel van de gebiedsontwikkeling in het pilotgebied. Er liggen grote kansen door het verbinden van diverse initiatieven waarbij gebruik gemaakt zal worden van de ondergrondse ruimte. Door het verkregen inzicht in de mogelijkheden die de ondergrond biedt, kan de ruimtelijke ontwikkeling efficiënter worden uitgevoerd. Dit vergroot de kwaliteit van de leefomgeving en kan de realisatie vereenvoudigen.

De initiatieven zijn onder meer:

- de combinatie van groen met de fietssnelweg Haarlem-Amsterdam;

- het terugbrengen van water als trekvaart binnen cultuurhistorische perspectief in combinatie met het Waterplan Haarlem;
- de kansen voor waarde-creatie met groenontwikkeling (TEEB) in het plangebied;
- In het gebied rondom station Spaarnewoude liggen grote kansen voor verdere toepassing van ondergrondenergie en ondergronds ruimtegebruik in combinatie met ecologie en stedelijk grondwater.

Een stedelijke verkenning van de ondergrondse potenties is in december 2016 gestart en wordt medio 2017 afgerond. Verkend wordt de potentiële bijdrage van de ondergrond aan de speerpunten uit het Duurzaamheidsprogramma: klimaatadaptatie, ondergrondenergie en kwaliteit van de leefomgeving.

Samen met het ministerie van I&M, Rijkswaterstaat en TNO wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een planproces waarmee een geïntegreerde ruimtelijke 3D-visie tot stand kan komen. Dit project wordt voorjaar 2017 afgerond.

De Technische Universiteit Delft heeft Haarlem uitgenodigd om deel te nemen in een landelijk consortium. Hierin wordt de integratie van de ondergrond ter verbetering van co-creatie in stedelijke vernieuwing onderzocht.

Het in de pilot gevolgde integratieproces van onder- en bovengrond wordt in de eerste helft van 2017 geëvalueerd. Rijkswaterstaat heeft hiervoor een subsidie verleend.

6. Bijlagen

Rapport *Pilot ondergrond Amsterdamsevaart. Integratie ondergrond.*

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester